

Peněžnictví na Přerovsku

Význam lidového peněžnictví jest pro každého dělníka, živnostníka, průmyslníka i privatníka tak pronikavý, že bez spořitelen a záložen - nyní dostatečně rozšířených - bylo by hospodářské podnikání a bezpečné ukládání jeho přebytků vůbec nemožné.

Výhody, které poskytují lidové peněžní ústavy obyvatelům našeho okresu, jsou nemalé, ať už po stránce úvěrové nebo výchovné. Jsou velkým dobrodíním v dnešní hospodářské situaci jak pro ty, kteří se u nich půjček dožadují, tak i pro ty, kteří své úspory do nich nosí.

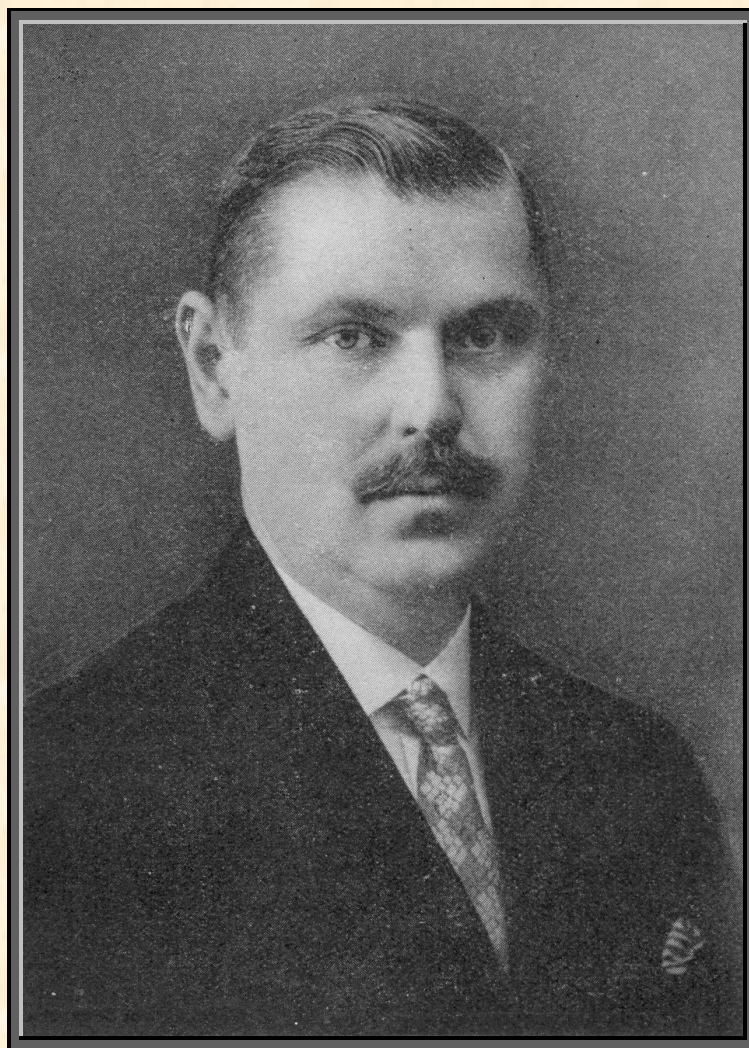
Ale nebylo tak vždycky! Jsou ještě pamětníci těch dob, kdy spořilo se do punčoch, za trám, a kdy bylo o úvěr zle! Nepůjčil-li dobrý známý, platil dlužník věřiteli těžké úroky. S vývojem záložen v městech a na venkově vymřel rod lichvářů, vyrůstaly komíny ze soukromé píce a podnikavosti a z cílevědomé svépomoci uvědomělých občanů.

Koliká chudým dělníkům dopomohla již záložna neb spořitelna úvěrem k získání půdy, postavení příbytku a bezpečnou správou úspor k zajištění rodiny. Je málo těch případů, kdy naše peněžní ústavy přispěly včas k dosažení vlastních podniků snaživým řemeslníkům a pozvedly tak zámožnost lidí schopných a pilných?

Pro poctivého a svědomitého má záložna neb spořitelna vždycky pohotově prostředky, jež poskytuje bez ohledu na politické, občanské či jiné smýšlení. Umožňuje každému při plné hospodářské jeho svobodě rozvinutí sil a zabezpečuje mu dosažení zaslouženého zisku z práce, snažení a šetrnosti.

Náš okres v ohledu zakládání svépomocných podniků peněžních, hospodářských i kulturních nebyl nikdy pozadu. Po založení nejstarší záložny moravské, **ÚVĚRNÍHO SPODKU ZÁLOŽNY PŘEROVSKÉ** v roce 1861 nastal čilý ruch, který zavládl na okrese rozvinutím podpůrné akce, postavené na vzájemné důvěře a směřující k opatření potřebných peněz cestou spořivosti, a za účelem poskytování laciného a bezpečného úvěru.

Teprve záložny měly přinést v tomto ohledu pronikavější nápravu a vychovávat lid k pilnosti a šetrnosti. Vzoru zmíněné již první záložny přerovské následoval Brodek, kde již v r. 1869 vznikla

Fr. Poledna, ředitel Okresní záložny

Zapomenutý Přerov

ROLNICKÁ ZÁLOŽNA V BRODKU, a hned rok nato v sousední obci založena OBČANSKÁ ZÁLOŽNA V KOKORÁCH (v r. 1870). Obě záložny působí do dneška a prvotní jejich činnost nalezla následovníky v občanech vlkošských, kde položen byl základ ROLNICKÉ ZÁLOŽNĚ VE VLKOŠI v roce 1873 a za deset let nato ROLNICKÁ ZÁLOŽNA V HORNÍ MOŠTĚNICI (r. 1883).

Vzrůst počtu obyvatelstva města Přerova a jeho hospodářský rozvoj vyvolal potřebu zřízení OBECNÍ SPOŘITELNY V PŘEROVĚ v roce 1885, takže město již dva české ústavy mimo jednoho německého, který založen byl v roce 1874 pod názvem SPAR- und VOR-SCHUSSVEREIN in PRERAU und UMGEBUNG, který však nemohl potřebám širších kruhů vyhovět, ježto scházel mu demokratický a svěpomocný duch. Byl také v roce 1896 zrušen.

Jaký rozmach hospodářský a finanční nastal ke konci minulého století, nasvědčuje nejlépe vznik mnoha podniků továrních jak v městě Přerově tak i v jeho okolí.

V roce 1888 pokrokoví občané přerovští i venkovští zakládají si OKRESNÍ ZÁLOŽNU V PŘEROVĚ, jejíž působnost měla mít širší základ v celém okresu přerovském. V roce 1889 zřídili ROLNICKOU ZÁLOŽNU V PAVLOVICÍCH a brzy nato další peněžní ústav OBČANSKOU ZÁLOŽNU V PŘEROVĚ (v roce 1892). K těmto záložnám, zakládaným na podkladě zákona z r. 1873, přibývá nový útvar SPOŘITELNÍ A ZÁLOŽENSKÝ SPOLEK V DLUHONICÍCH v roce 1896. Příštím rokem ohlášeno založení podobného ústavu, SPOŘITELNÍHO A ZÁLOŽENSKÉHO SPOLEK V DOMAŽELICÍCH a v jiné části okresu ROLNICKÉ ZÁLOŽNÝ V TROUBKÁCH (v r. 1897). Sít peněžních ústavů na venkově doplňována dalšími: ROLNICKOU ZÁLOŽNOU VE ST. VSI v r. 1898, SPOŘITELNÍM A ZÁLOŽENSKÝM SPOLEKEM V ŽELÁTOVICÍCH v r. 1898 a SPOŘ. A ZÁL. SPOLEKEM V BEŇOVĚ v r. 1899.

Do konce uplynulého století bylo v Přerově a v jeho nejbližším okolí 15 lidových peněžních ústavů, spravujících již milionové majetky, nastřádané a pečlivě spravované pod řádným dozorem členstva a povolaných úředních orgánů. Působením politického vlivu strany lidové vzniklo ještě dalších 5 SPOŘITELNÍCH A ZÁLOŽENSKÝCH SPOLEKŮ, a to v Brodku v roce 1908, v Přerově a v Bochoři v r. 1912 a v Rokytnici a v Citově v roce 1926.

K záložnám již stávajícím v Přerově přibyly pak ještě ŽIVNOSTENSKÁ ZÁLOŽNA v r. 1913, ZEMĚDĚLSKÁ ZÁLOŽNA v roce 1919, LEGIOZÁLOŽNA, DĚLNICKÁ ZÁLOŽNA, obě v r. 1921, jako ústavy stavovské, k nimž pak připojila se do té doby poslední, ZÁLOŽNA TOVÁRNÝ HNOJIV, v roce 1929, takže dnes působí na našem soudním okrese 25 lidových peněžních ústavů mimo 2 bankovních filiálky ČESKÉ PRŮMYSLOVÉ BANKY v roce 1911 a MORAVSKÉ BANKY v roce 1917) a OBCHODNÍ A BANKOVNÍ SPOLEČNOST, zřízená v roce 1908 v Přerově. Během doby zanikl v Přerově BANKOVNÍ ÚSTAV pro obchod a průmysl, založený jako společnost s ručením omezeným při Úvěrním spolku záložny Přerovské a zlikvidován v roce 1922. Rovněž tak zanikla v Přerově svého času zřízená bankovní filiálka ČESKÉ KOMERČNÍ BANKY (vznikla v roce 1922 a zrušena v roce 1925) a expositura DISKONTNÍ A DRUŽSTEVNÍ BANKY (zřízena v roce 1922 a zanikla brzy nato v r. 1926).

Kromě vyjmenovaných peněžních ústavů (1 spořitelny, 16 záložen a 8 raiffeisenek a 3 bankovních podniků) existují na soudním okrese ještě kontribučenské fondy a záložny, jichž jest celkem 7 a jsou: v Zábeštní Lhotě, v Přerově (býv. panství), Přestavlkách, Rokytnici, Želátovicích, Přerově (město) a v Čekyni, které však vkladů nepřijímají a rozpůjčují pouze kmenové své jmění.

V poslední době jedná se z podnětu ministerstva vnitra o schválení osnovy zákona, podle něhož mají býti zřízeny v zemi Moravskoslezské Okresní hospodářské záložny na podkladě reorganisace těchto kontribučenských fondů a po způsobu úpravy, která byla provedena v Čechách před 50 lety.

Tím bychom skončili výpočet 35 peněžních ústavů v soudním okrese přerovském.

Připojený soudní okres kojetínský doplňuje politický okres s městy Kojetínem, Tovačovem a 36 obcemi, v nichž působí řada peněžních ústavů.

Zapomenutý Přerov

Jsou to: Městská spořitelna v Kojetíně (založena v r. 1885), Spořitelna města Tovačova (1890), 20 záložen (nejstarší byla Občanská záložna z roku 1864, nyní se nazývá Okresní záložna v Kojetíně), dále 11 spořitelních a záloženských spolků a 10 kontribučenských fondů, z nichž jediná Kontribučenská záložna v Němčicích nad Hanou provozuje obchody peněžní.

V Kojetíně zřízena byla filiálka Pozemkového ústavu v Olomouci, po zrušení tamější filiálky Obchodní a bankovní společnosti v Přerově (v roce 1923). Jest tedy na Kojetínsku 44 lidových peněžních ústavů a celkem na politickém okrese máme 3 spořitelny, 37 záložen, 19 raiffeisenek, 3 bankovní ústavy a 18 kontribučenských fondů.

Všechny tyto peněžní ústavy sdružují na 27.000 členů (spořitelny a banky podílníků nemají) a vykazují splacených podílů přes 4 mil. Kč, vkladů asi 450 mil. Kč, fondů 18 a 1/2 mil. Kč.

Nejsme tedy okres chudý, máme-li takovou peněžní sílu ve svých ústavech. Jest třeba si pouze uvědomiti, že kapitály našetřené vykonávají v rukou peněžních ústavů svoje poslání (mají rozpůjčeno přes 370 milionů Kč) přes to, že dnešní doba ohlíží se po jiných hospodářských a finančních teoriích. Kde bychom dnes co do hospodářských ohledů byli, nebýti našich peněžních ústavů?

Jako jsme přečkali válku a po ní několikrát změny hospodářských programů, nedostatky nebo nadbytky peněz a různé poplachy - tak bohdá přečkáme i přítomnou světovou krizi hospodářskou, přijmeme-li za své heslo lidového peněžnictví: Výchovy ke spořivosti, podpora potřebným a ochrana národního majetku.

Doplňkem výše uvedené stati připojujeme přehled peněžních ústavů. Přehled tento (až na bankovní ústavy a filiálky) sestavuje úřednictvo Okresní záložny v Přerově už po několik roků. Bylo by jistě zajímavým pro posouzení výsledků hospodaření těchto ústavů, kdyby mohly býti srovnány bilanční číslíce v údobí alespoň popřevratovém, ale nedostatek místa srovnání toto nepřipouští.

Sestavení peněžních ústavů dle stavu k 31. prosinci 1931 jak na Přerovsku, tak i na Kojetínsku dává samo již přehledný obraz o počtu, síle a organisaci lidového peněžnictví na okrese.

Zdroj: Přerovsko-Kojetínsko (1933)